

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu ol!

COĞRAFYA

TÜRKİYE'NİN İKLİMİ (İKLİM ELEMANLARI)

TÜRKİYE'DE İKLİM ELEMANLARI

Bir bölgenin iklimini belirleyen etkenler; o bölgedeki sıcaklık, basınç, rüzgar, nemlilik ve yağış koşullarıdır. İklimin oluşmasında belirleyici olan bu kriterlere iklim elemanları adı verilir.

I. TÜRKİYE'DE SICAKLIK

Ülkemizde sıcaklığın dağılışı incelendiğinde birden fazla faktörün etkili olduğu görülmektedir.

a. **Enlem** : Türkiye’de güneyden kuzeye doğru sıcaklık değerlerinin azalmasında enlem faktörü etkilidir.

b. Yükselti : Sıcaklık değerleri yükseklik arttıkça azalır. Yüksekklere çıkıldıkça ortalama bir değerle her 200 m’de sıcaklık 1 derece düşer. Örneğin Ankara ve Erzurum kara içinde bulunmalarına karşın, Erzurum’da sıcaklık ortalamalarının daha düşük olmasında yükselti etkili olmuştur.

c. **Denizellik (Nemlilik)** : Nemliliğin fazla olduğu yerlerde aşırı ısınma ve soğuma görülmez. Bu nedenle sıcaklık farkları az olur. Örneğin Rize’de nemliliğin yüksek olması, aynı bölgede ancak kara içinde bulunan Bayburt’a göre sıcaklık farkının daha az olmasını sağlamıştır.

TÜRKİYE FİZİKİ HARİTASI

d. Karasallık : Karasal ortamlarda ısıma ve soğumalar daha hızlı ve fazladır. Sıcaklık farkları çok ve mekanik parçalanma şiddetlidir. Örneğin; aynı bölgede yer alan İstanbul ve Edirne illerinin karasallık durumları aynı değildir. Edirne’de denizel etki daha az, bu nedenle karasallık daha belirgindir.

Sıcaklık, bir merkezin bulunduğu yükseltiye göre iki şekilde ele alınır.

- Gerçek sıcaklık, yükseltinin hesaba katılarak hesaplandığı sıcaklıktır.
- İndirgenmiş sıcaklık, yer şekilleri ve sıcaklığın hesaba katılmadan her yerin sıfır metre kabul edildiği sıcaklıktır.
- İki sıcaklık arasındaki fark, iki merkez arasındaki yükselti farkını verir.

ÖRNEK

A merkezi 2000 metrede ve sıcaklığı -2 derecedir. A merkezinin indirgenmiş sıcaklığı kaç derece olur?

ÖRNEK

X merkezi gerçek sıcaklığı ile indirgenmiş sıcaklığı arasındaki fark 5 derece ise

X merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği kaç metredir?

Ülkemizde Marmara, gerçek ve indirgenmiş sıcaklık farkının en az olduğu bölge iken, bu farkın en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu'dur.

TÜRKİYE'DE DON OLAYI

Gün içinde sıcaklığın 0°C nin altına düşmesiyle don meydana gelir. Bu şekilde geçen günlere ise donlu günler adı verilir.

Ülkemizde donlu gün sayılarının en az Akdeniz’de olduğu görülür. **Enlem ve denizellik** bu duruma etki eden nedenlerdir. Akdeniz’den Ege ve Marmara bölgelerine doğru donlu gün sayısının artış göstermesinde **enleme** bağlı sıcaklık azalması etkilidir. Kuzeybatıdan etkili olan soğuk hava akımları da bu husustaki başka nedendir.

Karadeniz kıyı kuşağındaki donlu gün süresinin Marmara Bölgesi'nden az olması **enlem ile çelişir**. Karadeniz kıyısındaki nemliliğin fazla olması, aşırı soğumayı engelleyerek donlu gün sayısının azalmasını sağlamıştır.

Özetle ülkemizdeki donlu gün süreleri üzerinde yükselti, karasallık ve nemlilik gibi faktörler etkilidir.

Don olayının başlama ve bitiş tarihleri, insan yaşamı ve ekonomik faaliyetler için önem taşımaktadır. Örneğin tarım ürünlerinin olgunlaşma süresi, ulaşım, inşaat gibi sektörler üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

TÜRKİYE'DE YILLIK GÜNEŞLENME SÜRELERİ

Bir bölgedeki güneşlenme süresi üzerinde belirleyici etkiye sahip neden havanın **bulutluluk** oranıdır. Buna göre bulutlanma süresi fazla olan Karadeniz Bölgesi'nde güneşlenme süresi en azdır. Bu sürenin en fazla olduğu bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir.

- Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde güneşlenme sürelerinin en fazla (3250-3000 saat),
- Doğu Karadeniz kıyısında en az (1750 saat),
- İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde ise güneşlenme süreleri benzerdir.